C/2024/6008

9.10.2024

Soovitused liikmesriikide kohtutele eelotsuse taotlemiseks

(C/2024/6008)

Tulenevalt sellest, et 1. septembril 2024 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2019, millega muudetakse protokolli nr 3 (Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta) ([1]), jagab Euroopa Kohus nüüd Euroopa Liidu Üldkohtuga pädevust teha eelotsuseid liidu õiguse tõlgendamise või liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktide kehtivuse kohta.
Arvestades selle muudatuse ulatuslikku mõju, on vaja ajakohastada soovitusi liikmesriikide kohtutele eelotsuse taotlemiseks ([2]). Nagu oli nende soovituste varasemate versioonide puhul, on ka käesolevas dokumendis meelde tuletatud eelotsusemenetluse olulisi tunnuseid ja elemente, mida liikmesriikide kohtud peavad arvesse võtma enne Euroopa Kohtusse pöördumist, aga selles on liikmesriikide kohtutele antud ka praktilisi juhiseid nii eelotsusetaotluste vormi ja sisu kui ka selle esialgse analüüsi kohta, mida tehakse eelotsusetaotluse suhtes, kui see saabub Euroopa Kohtusse, et määrata kindlaks selle menetlemiseks pädev kohus. Pärast pädeva kohtu kindlaksmääramist menetleb eelotsusetaotlust sisuliselt identselt kas Euroopa Kohus või Üldkohus. Välja arvatud erandjuhul, kui lahend vaadatakse uuesti läbi, on Üldkohtu lahendid lõplikud ja neil on sama ulatus nagu Euroopa Kohtu lahenditel.

([1]) ELT L, 2024/2019, 12.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj.
([2]) ELT C 380, 8.11.2019, lk 1.

Sisukord

		Punktid
Sissejuhatus		1–2
I.	Kõikidele eelotsusetaotlustele kohaldatavad sätted	3–39
	Eelotsusetaotluse esitaja	3–7
	Eelotsusetaotluse ese ja ulatus	8–11
	Eelotsusetaotluse esitamiseks sobiv aeg	12–13
	Eelotsusetaotluse vorm ja sisu	14–20
	Isikuandmete kaitse ja eelotsusetaotluse anonüümseks muutmine	21–22
	Eelotsusetaotluse ja riigisisese menetluse toimiku edastamine Euroopa Kohtule	23–24
	Eelotsusetaotluse lahendamiseks pädeva kohtu kindlaksmääramine Euroopa Kohtu poolt	25–29
	Eelotsusetaotluse ja riigisisese menetluse vastastikune mõju	30–32
	Kohtukulud ja tasuta õigusabi	33–34
	Menetluse käik Euroopa Kohtus või Üldkohtus ja eelotsuse järgimine eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt	35–37
	Erandlik võimalus, et Euroopa Kohus vaatab Üldkohtu lahendi uuesti läbi	38–39
II.	Sätted, mis on kohaldatavad eelotsusetaotlustele, mis vajavad eriti kiiret lahendamist	40–48
	Kiirendatud menetluse ja kiirmenetluse kohaldamise tingimused	41–43
	Kiirendatud menetluse või kiirmenetluse kohaldamise taotlemine	44–46
	Suhtlus Euroopa Kohtu või Üldkohtu ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu ning põhikohtuasja poolte vahel	47–48
Lisa – Olulised andmed, mida eelotsusetaotlus peab sisaldama		

Sissejuhatus

1. Eelotsusetaotlus, mille esitamine on ette nähtud Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELL“) artikli 19 lõike 3 punktis b ja Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELTL“) artiklis 267, on Euroopa Liidu õiguse põhimehhanism. Selle eesmärk on tagada liidu õiguse ühetaoline tõlgendamine ja kohaldamine liidus, pakkudes liikmesriikide kohtutele vahendi, mis võimaldab neil eelotsusetaotlusega esitada Euroopa Liidu Kohtule küsimusi liidu õiguse tõlgendamise või liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktide kehtivuse kohta, kusjuures tuleb täpsustada, et kuigi kõik eelotsusetaotlused tuleb esitada Euroopa Kohtule, annab liikmesriikide kohtute esitatud küsimustele vastuse olenevalt taotluse esemest kas Euroopa Kohus või Üldkohus.

2. Eelotsusemenetlus põhineb ühelt poolt Euroopa Kohtu ja Üldkohtu ning teiselt poolt liikmesriikide kohtute tihedal koostööl. Menetluse täieliku tõhususe tagamiseks on vajalik korrata selle olulisi tunnuseid ja teha teatud täpsustusi, et selgitada Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kodukordade sätteid, mis on sisuliselt identses sõnastuses ja mis puudutavad eelkõige eelotsusetaotluse esitajat, eset ja ulatust, samuti taotluse vormi ja sisu. Neid täpsustusi sätete kohta, mis on kohaldatavad kõikidele eelotsusetaotlustele (I), on täiendatud sätetega, mis käsitlevad eriti kiiret menetlemist nõudvaid eelotsusetaotlusi (II), ja lisaga, milles on kokkuvõtlikult korratud kõiki andmeid, mida eelotsusetaotlus peab sisaldama.

I. **Kõikidele eelotsusetaotlustele kohaldatavad sätted**

Eelotsusetaotluse esitaja

3. Euroopa Kohus ja Üldkohus saavad oma pädevust otsustada eelotsusemenetluses liidu õiguse tõlgendamise või kehtivuse üle teostada ainult liikmesriikide kohtute algatusel, olenemata sellest, kas põhikohtuasja pooled on väljendanud soovi, et esitataks eelotsusetaotlus, või mitte. Kuna kohtuasja lahendav liikmesriigi kohus võtab vastutuse tulevikus tehtava kohtuotsuse eest, on just tema ja ainult tema ülesanne iga kohtuasja eripära arvestades hinnata, kas eelotsusetaotlus on kohtulahendi tegemiseks vajalik ja kas küsimused, mis ta Euroopa Kohtule esitab, on asjakohased.

4. Kohtu mõistet tõlgendatakse kui liidu õiguse autonoomset mõistet, võttes arvesse järgmisi asjaolusid kogumis: kas eelotsusetaotluse esitanud organ on moodustatud seaduse alusel, kas ta on alaline, kas tema kohtualluvus on kohustuslik, kas menetlus on võistlev ning kas organ kohaldab õigusnorme ja kas ta on sõltumatu.

5. Liikmesriigi kohus võib seega esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, kui ta leiab, et tal on otsuse tegemiseks vaja Euroopa Kohtu või Üldkohtu otsust liidu õiguse tõlgendamise või kehtivuse küsimuses (vt ELTL artikli 267 teine lõik). Eelotsusetaotlus võib osutuda eriti tarvilikuks, kui liikmesriigi kohtus tõstatatakse uus tõlgendusküsimus, mis on liidu õiguse ühetaolise kohaldamise seisukohast üldise tähtsusega, või kui olemasolev kohtupraktika ei näi andvat vajalikke juhiseid, mida saaks kohaldada uues õiguslikus või faktilises raamistikus.

6. Kui küsimus on tõstatatud poolelioleva kohtuasja käigus kohtus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, on nimetatud kohus siiski kohustatud esitama eelotsusetaotluse (vt ELTL artikli 267 kolmas lõik), välja arvatud juhul, kui selles küsimuses on juba olemas väljakujunenud kohtupraktika või kui asjaomase õigusnormi õige tõlgendus ei tekita mingeid põhjendatud kahtlusi.

7. Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et kuigi liikmesriikide kohtutel on õigus lükata tagasi neile esitatud väited liidu institutsiooni, organi või asutuse õigusakti kehtetuse kohta, kuulub sellise õigusakti kehtetuks tunnistamise võimalus liidu kohtu ainupädevusse. Kui liikmesriigi kohtul on niisuguse õigusakti kehtivuse suhtes kahtlusi, peab ta seega esitama eelotsusetaotluse, märkides põhjused, miks tal sellised kahtlused on. Olenevalt eelotsusetaotluse esemest on seejärel Euroopa Kohtu või Üldkohtu ülesanne selle küsimuse üle otsustada (vt allpool punktid 25–29).

Eelotsusetaotluse ese ja ulatus

8. Eelotsusetaotlus peab puudutama liidu õiguse tõlgendamist või kehtivust, mitte riigisiseste õigusnormide tõlgendamist ega põhikohtuasjas tõstatatud faktiküsimusi.

9. Euroopa Kohus ja Üldkohus võivad eelotsusetaotluse suhtes otsuse teha üksnes juhul, kui liidu õigus on põhikohtuasjas kohaldatav. Sellega seoses on vältimatult vajalik, et eelotsusetaotluse esitanud kohus tooks esile kõik asjakohased faktilised ja õiguslikud asjaolud, mille tõttu ta on seisukohal, et liidu õigusnormid võivad olla konkreetses asjas kohaldatavad.

10. Mis puudutab Euroopa Liidu põhiõiguste harta tõlgendamist käsitlevaid eelotsusetaotlusi, siis on oluline märkida, et vastavalt harta artikli 51 lõikele 1 on harta sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Kuigi liidu õiguse kohaldamise olukordi võib olla mitmesuguseid, peab eelotsusetaotlusest siiski selgelt ja üheselt nähtuma, et põhikohtuasjas on kohaldatav peale harta ka mõni muu liidu õigusnorm. Kuna liidu kohtul puudub eelotsusetaotluse üle otsustamiseks pädevus, kui õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, ei saa ainuüksi harta sätted, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus võib olla tuginenud, olla selle pädevuse aluseks.

11. Lõpuks tuleb märkida, et kuigi otsuse tegemisel võtavad Euroopa Kohus ja Üldkohus tingimata arvesse põhikohtuasja õiguslikku ja faktilist raamistikku, nagu selle on eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsusetaotluses määratlenud, ei kohalda nad ise sellele vaidlusele liidu õigust. Kui Euroopa Kohus ja Üldkohus otsustavad liidu õiguse tõlgendamise või kehtivuse üle, püüavad nad anda põhikohtuasja lahendamiseks tarviliku vastuse, kuid eelotsusetaotluse esitanud kohus on see, kes peab selle põhjal konkreetsed järeldused tegema, jättes vajaduse korral kohaldamata riigisisese õigusnormi, mille vastuolu liidu õigusega on tuvastatud.

Eelotsusetaotluse esitamiseks sobiv aeg

12. Liikmesriigi kohus võib esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse kohe, kui ta leiab, et liidu õiguse tõlgendamist või kehtivust puudutav otsus on tema kohtuotsuse tegemiseks vajalik. Sellel kohtul on nimelt parimad eeldused hinnata, millises riigisiseses menetlusstaadiumis see taotlus tuleb esitada.

13. Kuivõrd eelotsusetaotlus on siiski Euroopa Kohtus või Üldkohtus toimuva menetluse aluseks ja nendel kohtutel peavad olema kõik andmed, mis võimaldavad neil kontrollida, kas neil on pädevus esitatud küsimustele vastata, ning pädevuse olemasolu korral nendele küsimustele tarviliku vastuse anda, siis on vaja, et eelotsusetaotluse esitamine otsustataks menetlusstaadiumis, milles eelotsusetaotluse esitanud kohus on võimeline piisavalt täpselt määratlema põhikohtuasja õigusliku ja faktilise raamistiku ning lahendamist vajavad õigusküsimused. Korrakohase õigusemõistmise huvides võib olla sobilik esitada eelotsusetaotlus pärast mõlema poole ärakuulamist.

Eelotsusetaotluse vorm ja sisu

14. Eelotsusetaotlus võib olla mis tahes vormis, mis on riigisisese õiguse kohaselt lubatav, kuid silmas tuleb pidada seda, et taotlus on Euroopa Kohtus või Üldkohtus toimuva menetluse aluseks ja see toimetatakse kätte kõigile protokolli Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta (edaspidi „põhikiri“) artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele, sealhulgas kõigile liikmesriikidele, et nad saaksid soovi korral oma seisukohad esitada. Sellega kaasneva vajaduse tõttu tõlkida eelotsusetaotlus kõikidesse Euroopa Liidu ametlikesse keeltesse peab eelotsusetaotluse esitanud kohus seega taotluse sõnastama lihtsalt, selgelt ja täpselt, ilma üleliigsete andmeteta. Kogemus näitab, et eelotsusetaotluse õigusliku ja faktilise raamistiku ning Euroopa Kohtusse pöördumise põhjuste adekvaatseks kirjeldamiseks piisab üldjuhul kümnekonnast leheküljest.

15. Nõuded eelotsusetaotluste sisule on identselt ette nähtud Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 ja Üldkohtu kodukorra artiklis 199 ning neid on kokkuvõtlikult korratud käesoleva dokumendi lisas. Lisaks esitatud eelotsuse küsimuste tekstile peab eelotsusetaotlus sisaldama:

— lühiülevaadet põhikohtuasja esemest ja asjasse puutuvatest asjaoludest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on need välja selgitanud, või vähemalt ülevaadet faktilistest andmetest, millel eelotsuse küsimused põhinevad;

— ülevaadet kohaldamisele kuuluvatest riigisisestest õigusnormidest ja vajaduse korral asjakohasest riigisisesest kohtupraktikast ning

— selgitust, millistel põhjustel eelotsusetaotluse esitanud kohus tõstatas liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate riigisiseste õigusnormide vahel näeb.

Kui üks või mitu eespool nimetatud elementidest puudub, võib Euroopa Kohus või Üldkohus olla sunnitud vastavalt kas Euroopa Kohtu kodukorra artikli 53 lõike 2 või Üldkohtu kodukorra artikli 225 alusel tõdema, et tal puudub pädevus esitatud eelotsuse küsimuste lahendamiseks, või tunnistama eelotsusetaotluse vastuvõetamatuks, tehes selle kohta põhistatud määruse.

16. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab eelotsusetaotluses esitama täpsed viited põhikohtuasja asjaolude suhtes kohaldatavatele riigisisestele sätetele ning liidu õigusnormidele, mille tõlgendamist taotletakse või mille kehtivus on kahtluse alla seatud. Viidetes on võimaluse korral märgitud nii asjaomaseid sätteid sisaldavate õigusaktide täpne pealkiri ja vastuvõtmise kuupäev kui ka nende õigusaktide avaldamisviide. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab kohtupraktikale, palutakse tal märkida ka asjaomase kohtulahendi ECLI (European Case Law Identifier) number.

17. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda kohtuasja mõistmise huvides vajalikuks, võib ta anda lühiülevaate põhikohtuasja poolte peamistest argumentidest. Selles kontekstis on tarvilik meelde tuletada, et tõlgitakse ainult eelotsusetaotlus, mitte aga taotluse võimalikke lisasid.

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohus võib ka märkida lühidalt oma seisukoha esitatud eelotsuse küsimustele antava vastuse suhtes. See seisukoht võib tarvilik olla, eriti kiirendatud menetluses või ka kiirmenetluses.

19. Lõpuks tuleb märkida, et esitatud küsimused peavad olema välja toodud eelotsusetaotluse eraldiseisvas ja selgesti määratletud osas, eelistatavalt selle alguses või lõpus. Küsimused peavad olema iseseisvatena arusaadavad, ilma et oleks vaja viidata taotluse põhjendavale osale.

20. Lugemise hõlbustamiseks on oluline, et eelotsusetaotlus esitataks Euroopa Kohtule trükitult ning et eelotsusetaotluse leheküljed ja lõigud oleksid nummerdatud. Käsitsi kirjutatud eelotsusetaotlusi menetlusse ei võeta.

Isikuandmete kaitse ja eelotsusetaotluse anonüümseks muutmine

21. Selleks et tagada isikuandmete piisav kaitse kohtuasja menetlemisel Euroopa Kohtus või Üldkohtus, eelotsusetaotluse kättetoimetamisel põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele ja menetlust lõpetava lahendi hilisemal levitamisel kõigis liidu ametlikes keeltes, palutakse eelotsusetaotluse esitanud kohtul – kellel ainsana on täielik ülevaade riigisisese menetluse toimikust – muuta kohtuasi anonüümseks, asendades taotluses nimetatud füüsiliste isikute nimed näiteks tähtedega ja peites andmed, mis võivad võimaldada neid isikuid tuvastada. Uute info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite üldlevinud kasutamise tõttu ja eelkõige otsingumootorite kasutamise tõttu on eelotsusetaotluse anonüümseks muutmine pärast selle kättetoimetamist põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele ja pärast asjaomase kohtuasja kohta teadaande avaldamist Euroopa Liidu Teatajas nimelt täiesti kasutu.

22. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohtul on olemas eelotsusetaotluse isikuandmetega versioon, mis sisaldab põhikohtuasja poolte täisnimesid ja täielikke kontaktandmeid, ning anonüümseks muudetud versioon, palutakse tal Euroopa Kohtule edastada mõlemad versioonid, et hõlbustada kohtuasja menetlemist Euroopa Kohtus või Üldkohtus.

Eelotsusetaotluse ja riigisisese menetluse toimiku edastamine Euroopa Kohtule

23. Eelotsusetaotlus peab kandma kuupäeva ja allkirja ning see peab olema saadetud Euroopa Kohtu kantseleile elektrooniliselt või posti teel (Greffe de la Cour de justice, Rue du Fort Niedergrünewald, L-2925 Luxembourg). Põhjustel, mis on seotud eelkõige vajadusega tagada kohtuasja kiire menetlemine ja tõhus suhtlemine eelotsusetaotluse esitanud kohtuga, soovitab Euroopa Kohus kõnealusel kohtul kasutada rakendust e-Curia. Teave selle rakenduse kasutajakonto avamise kohta, mis võimaldab menetlusdokumentide elektroonilist esitamist ja kättetoimetamist, ning rakenduse kasutustingimused on kättesaadavad institutsiooni veebilehel: CURIA – Menetlus – Euroopa Liidu Kohus (europa.eu). Selleks et hõlbustada Euroopa Kohtus ja Üldkohtus eelotsusetaotluste menetlemist ja eelkõige nende tõlkimist kõikidesse Euroopa Liidu ametlikesse keeltesse, palutakse liikmesriikide kohtutel lisaks e-Curia kaudu eelotsusetaotluse originaalversiooni saatmisele saata tekstitöötlust võimaldav taotluse versioon järgmisel aadressil: editable-versions@curia.europa.eu. ([3])

24. Eelotsusetaotlus peab kohtukantseleisse saabuma koos kõigi asjakohaste ning Euroopa Kohtus või Üldkohtus kohtuasja menetlemiseks vajalike dokumentidega ning eelkõige põhikohtuasja poolte ja nende võimalike esindajate täpsete kontaktandmetega ning põhikohtuasja toimiku või selle koopiaga. Toimikut (või selle koopiat), mille võib edastada elektrooniliselt või posti teel, hoitakse kogu Euroopa Kohtu või Üldkohtu menetluse vältel kohtukantseleis, kus põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud võivad sellega tutvuda, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole andnud vastupidiseid juhiseid.

Eelotsusetaotluse lahendamiseks pädeva kohtu kindlaksmääramine Euroopa Kohtu poolt

25. Kuigi turvalisuse ja kiiruse kaalutlustel tuleb kõik eelotsusetaotlused esitada Euroopa Kohtule, ei anna eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastust tingimata Euroopa Kohus ise. Vastuse annab olenevalt eelotsusetaotluse esemest kas Euroopa Kohus või Üldkohus.

26. Nagu nähtub põhikirja artikli 50b esimesest lõigust, on Üldkohus nimelt pädev lahendama ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlusi, mis kuuluvad ainult ühte või mitmesse järgmistest konkreetsetest valdkondadest:

— ühine käibemaksusüsteem;

— aktsiisid;

— tolliseadustik;

— kaupade tariifne klassifitseerimine kombineeritud nomenklatuuris;

— reisist mahajätmise, reisijatele osutatava transporditeenuse hilinemise või ärajäämise korral reisijatele hüvitise maksmine ja nende abistamine;

— kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem.

Sama artikli teises lõigus on siiski täpsustatud, et Euroopa Kohtu pädevus lahendada eelotsusetaotlusi säilib, kui eelotsusetaotluses tõstatatakse eraldiseisev küsimus esmase õiguse, rahvusvahelise avaliku õiguse, liidu õiguse üldpõhimõtete või Euroopa Liidu põhiõiguste harta tõlgendamise kohta. Sel põhjusel viiakse iga Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluse puhul läbi esialgne analüüs vastavalt allpool kirjeldatud korrale, mis on ette nähtud Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 93a.

([3]) Tekstitöötlust võimaldav versioon vastab dokumendile, mis on koostatud sellise tekstitöötlustarkvara abil nagu Microsoft Word, OpenOffice Writer, Google Docs või Pages. Erinevalt sellisel kujutisel nagu PDF põhinevast tarkvarast laseb tekstitöötlust võimaldav vorming nimelt teksti vahetult töödelda, et kasutada seda kohtuasja menetlemisel, sh tõlkimise etapis.

27. Kui pärast eelotsusetaotluse analüüsi leiab Euroopa Kohtu president, keda abistavad asepresident ja peakohtujurist, et see taotlus kuulub ainult ühte või mitmesse eelmises punktis nimetatud konkreetsesse valdkonda, teatab ta sellest kohtukantseleile, kes edastab taotluse viivitamata Üldkohtu kantseleile. Taotluse registreerib ametlikult Üldkohtu kantselei ja menetlus toimub Üldkohtus vastavalt tema kodukorra sätetele, mis on sisuliselt identsed Euroopa Kohtu kodukorra sätetega.

28. Seevastu, kui president, asepresident ja peakohtujurist leiavad eelotsusetaotluse esialgse analüüsi tulemusel, et kuigi taotlus kuulub ühte või mitmesse nimetatud konkreetsetest valdkondadest, puudutab see ka muid valdkondi või tõstatab eraldiseisvaid küsimusi esmase õiguse, rahvusvahelise avaliku õiguse, liidu õiguse üldpõhimõtete või Euroopa Liidu põhiõiguste harta tõlgendamise kohta, suunatakse taotlus põhjalikumaks analüüsiks viivitamata Euroopa Kohtu üldkoosolekule, kus osalevad kõik Euroopa Kohtu kohtunikud ja kohtujuristid. Kui selle analüüsi tulemusel leiab Euroopa Kohus, et eelotsusetaotlus kuulub ainult ühte või mitmesse põhikirja artikli 50b esimeses lõigus nimetatud konkreetsesse valdkonda, edastab Euroopa Kohtu kantselei taotluse viivitamata Üldkohtu kantseleile ja menetlus toimub viimati nimetatud kohtus vastavalt tema kodukorra sätetele. Vastupidisel juhul toimub menetlus Euroopa Kohtus vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra sätetele. Asjaomase kohtu kantselei teavitab analüüsi tulemusest eelotsusetaotluse esitanud kohut loomulikult viivitamata ja seega saab sellest kantseleist eelotsusetaotluse esitanud kohtu ainus suhtluspartner.

29. Kui Üldkohus tuvastab, et tal puudub pädevus eelotsusetaotluse lahendamiseks, suunab ta selle taotluse põhikirja artikli 54 teise lõigu alusel kohtumäärusega Euroopa Kohtusse. Vastavalt ELTL artikli 256 lõike 3 teisele lõigule võib Üldkohus ka mis tahes menetlusstaadiumis otsustada suunata eelotsusetaotluse Euroopa Kohtusse, kui ta leiab, et kohtuasjas nõutav põhimõtteline otsus tõenäoliselt mõjutab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust. Liikmesriigi kohut teavitatakse sellest viivitamata.

Eelotsusetaotluse ja riigisisese menetluse vastastikune mõju

30. Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtule jääb pädevus otsustada ajutiste meetmete võtmise üle, eriti õigusakti kehtivuse hindamiseks esitatud eelotsusetaotluse korral, toob eelotsusetaotluse esitamine siiski kaasa riigisisese menetluse peatamise kuni Euroopa Kohtu või Üldkohtu lahendi tegemiseni.

31. Kuigi eelotsusetaotlus jääb üldjuhul Euroopa Kohtu või Üldkohtu menetlusse seni, kuni eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole seda tagasi võtnud, tuleb siiski silmas pidada, et Euroopa Kohtu ja Üldkohtu roll eelotsusemenetluses on panustada tegelikku õigusemõistmisse liikmesriikides, mitte esitada nõuandvaid arvamusi üldistes või hüpoteetilistes küsimustes. Kuna eelotsusemenetlus eeldab, et eelotsusetaotluse esitanud kohtus on tõepoolest menetlus pooleli, on viimane kohustatud teatama Euroopa Kohtule või Üldkohtule igast menetlusega seotud asjaolust, mis võib mõjutada eelotsusetaotluse esitanud kohtu enda menetlust, ning eelkõige igast hagist või kaebusest loobumisest või põhikohtuasja lahendamisest poolte kokkuleppel ning mis tahes muust asjaolust, mis toob kaasa menetluse lõppemise. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab Euroopa Kohut või Üldkohut teavitama ka võimalikust otsusest, mis on tehtud eelotsusetaotluse peale esitatud kaebuse kohta, ning tagajärgedest, mis selline otsus eelotsusetaotluse jaoks kaasa toob. Eelotsusemenetluse tõhusa toimumise huvides ja eelkõige selleks, et vältida olukorda, kus Euroopa Kohus või Üldkohus pühendab aega ja ressursse kohtuasjale, millest võidakse loobuda või mis võib muutuda esemetuks, on oluline, et kõnealune teave edastatakse Euroopa Kohtule või Üldkohtule võimalikult kiiresti.

32. Liikmesriikide kohtute tähelepanu tuleb juhtida muu hulgas asjaolule, et eelotsusetaotluse tagasivõtmine võib mõjutada seda, kuidas eelotsusetaotluse esitanud kohus menetleb sarnaseid kohtuasju. Juhul kui vastusest, mille Euroopa Kohus või Üldkohus annab eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimustele, sõltub mitme poolelioleva kohtuasja tulemus eelotsusetaotluse esitanud kohtus, on soovitav need kohtuasjad enne eelotsusetaotluse esitamist liita, et võimaldada Euroopa Kohtul või Üldkohtul esitatud küsimustele vastata, hoolimata ühe või mitme kohtuasja võimalikust tagasivõtmisest.

Kohtukulud ja tasuta õigusabi

33. Eelotsusemenetlus Euroopa Kohtus ja Üldkohtus on tasuta ning need kohtud ei otsusta eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses oleva kohtuasja menetlusosaliste kohtukulude üle. Selles küsimuses teeb otsuse eelotsusetaotluse esitanud kohus.

34. Kui põhikohtuasja poolel puuduvad piisavad rahalised vahendid, võib Euroopa Kohus või Üldkohus talle anda tasuta õigusabi, et katta kulud, mis tal tekivad eelkõige seoses esindamisega. Sellist abi võib anda siiski üksnes juhul, kui asjaomane pool ei saa juba abi riigisisesest süsteemist või kui saadav abi ei kata Euroopa Kohtu või Üldkohtu menetlusega seotud kulusid või katab need ainult osaliselt. Sellel poolel palutakse igal juhul edastada Euroopa Kohtule või Üldkohtule kõik andmed ja tõendid, mis võimaldavad hinnata tema tegelikku majanduslikku olukorda.

Menetluse käik Euroopa Kohtus või Üldkohtus ja eelotsuse järgimine eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt

35. Kogu menetluse vältel peab Euroopa Kohtu kantselei või Üldkohtu kantselei eelotsusetaotluse esitanud kohtuga ühendust ja edastab talle koopia kõigist menetlusdokumentidest ning vajaduse korral palve esitada täpsustusi või selgitusi, mida peetakse vajalikuks, et anda tarvilik vastus selle kohtu esitatud küsimustele.

36. Kui menetlus, mis üldjuhul koosneb kirjalikust ja suulisest osast, lõpeb, teeb Euroopa Kohus või Üldkohus otsuse eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuste kohta. Siiski võivad Euroopa Kohus ja Üldkohus teatud juhtudel küsimuste kohta otsuse teha ilma menetluse suulise osata või isegi küsimata kirjalikke seisukohti põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutelt. See on nii eelkõige juhul, kui eelotsuse küsimus on identne küsimusega, millele Euroopa Kohus või Üldkohus on juba vastuse andnud, või kui küsimusele võib vastuse selgelt tuletada kohtupraktikast või kui küsimusele antav vastus ei tekita põhjendatud kahtlust. Sellistel juhtudel lahendab esitatud küsimuse kiiresti vastavalt kas Euroopa Kohus oma kodukorra artikli 99 alusel või Üldkohus oma kodukorra artikli 226 alusel põhistatud määrusega, mis on sama ulatusega ja sama kohustuslik nagu kohtuotsus.

37. Pärast kohtuotsuse kuulutamist või menetlust lõpetava kohtumääruse allkirjastamist edastab asjaomase kohtu kantselei menetlust lõpetava lahendi eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Erinevalt Euroopa Kohtu otsustest ja määrustest jõustuvad Üldkohtu otsused ja määrused põhikirja artikli 62b teises lõigus ette nähtud tingimustel. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul palutakse teavitada olenevalt olukorrast Euroopa Kohut või Üldkohut selle lahendi järgimisest põhikohtuasjas. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul palutakse edastada oma lõplik lahend, millel on selgelt märgitud Euroopa Kohtu kohtuasja number, järgmisel aadressil: Follow-up-DDP@curia.europa.eu.

Erandlik võimalus, et Euroopa Kohus vaatab Üldkohtu lahendi uuesti läbi

38. Nagu nähtub ELTL artikli 256 lõike 3 kolmandast lõigust, võib Euroopa Kohus põhikirjas sätestatud tingimustel ja ulatuses erandkorras uuesti läbi vaadata lahendeid, mille Üldkohus on teinud küsimustes, mille suhtes taotletakse eelotsust, kui valitseb tõsine oht, et need lahendid mõjutavad liidu õiguse ühtsust või järjepidevust. Põhikirja artikli 62 teises lõigus on selle kohta täpsustatud, et Euroopa Kohtu peakohtujurist peab sellisel juhul tegema Üldkohtu lahendi uuesti läbivaatamise ettepaneku ühe kuu jooksul alates selle lahendi kuulutamisest ning Euroopa Kohus peab ühe kuu jooksul alates peakohtujuristi ettepaneku kättesaamisest selle ettepaneku üle otsustama ja sellest tulenevalt otsustama, kas Üldkohtu lahend tuleb uuesti läbi vaadata või mitte. Nende sätete ja põhikirja artikli 62b teise lõigu tõlgendamisest nende koostoimes tuleneb, et Üldkohtu lahend on seega lõplik alles eespool nimetatud tähtaegade möödudes või uuesti läbivaatamise menetluse tegeliku alustamise korral selle menetluse lõppedes, mille üksikasju on kirjeldatud Euroopa Kohtu kodukorra artiklites 194 ja 195.

39. Kuivõrd uuesti läbivaatamise menetlus peaks siiski olema erandlik, on oluline, et eelotsusetaotluse esitanud kohut teavitatakse võimalikult kiiresti ettepanekust vaadata Üldkohtu lahend uuesti läbi (või selle puudumisest). Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 193a on seega ette nähtud eelotsusetaotluse esitanud kohtu viivitamatu teavitamine uuesti läbivaatamise ettepaneku puudumisest, mis muudab Üldkohtu lahendi lõplikuks. Vastupidisel juhul peab eelotsusetaotluse esitanud kohus ära ootama Euroopa Kohtu otsuse peakohtujuristi ettepaneku kohta – ja selle ettepanekuga nõustumise korral uuesti läbivaatamise menetluse tulemuse –, et saada teada, kas Euroopa Kohus jätab Üldkohtu lahendi muutmata või leiab, et see kahjustab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust, mis juhul asendab uuesti läbivaatamise esemeks olevatele küsimustele Euroopa Kohtu antud vastus Üldkohtu vastuse.

II. **Sätted, mis on kohaldatavad eelotsusetaotlustele, mis vajavad eriti kiiret lahendamist**

40. Põhikirja artiklis 23a ning Euroopa Kohtu kodukorra artiklites 105–114 ja Üldkohtu kodukorra artiklis 237 ette nähtud tingimustel võib eelotsusetaotluse teatud asjaoludel lahendada kiirendatud menetluses või kiirmenetluses. Nende menetluste kohaldamise üle otsustab olenevalt olukorrast Euroopa Kohus või Üldkohus eelotsusetaotluse esitanud kohtu eraldiseisva, nõuetekohaselt põhistatud taotluse alusel, milles on esile toodud õiguslikud ja faktilised asjaolud, mille tõttu on selle menetluse või nende menetluste kohaldamine põhjendatud, või erandjuhul omal algatusel, kui kohtuasja laad või sellele omased asjaolud näivad seda nõudvat.

Kiirendatud menetluse ja kiirmenetluse kohaldamise tingimused

41. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 105 ja Üldkohtu kodukorra artiklile 237 võib eelotsusetaotluse lahendada kiirendatud menetluses, kaldudes kõrvale kodukordade sätetest, kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul. Kuna see menetlus toob kaasa olulised piirangud kõigile menetlusega seotud isikutele ja eelkõige kõigile liikmesriikidele, kellel palutakse esitada oma kirjalikud või suulised seisukohad palju lühema tähtaja jooksul kui tavapärased tähtajad, tuleb selle menetluse kohaldamist taotleda ainult juhul, kui erilised asjaolud annavad tunnistust olukorra kiireloomulisusest, mis õigustab vajadust saada esitatud küsimustele kiiresti Euroopa Kohtu või Üldkohtu vastus. See võib olla nii näiteks rahvatervist või keskkonda ähvardava suure ja vahetu ohu korral, mida Euroopa Kohtu või Üldkohtu kiire lahend võib aidata ära hoida, või juhul, kui eriliste asjaolude tõttu on vaja väga kiiresti kõrvaldada ebakindlus seoses põhjapanevate küsimustega riigisisese konstitutsiooniõiguse või liidu õiguse valdkonnas. Seevastu ei ole väljakujunenud kohtupraktika kohaselt asjaolud, et lahend, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema pärast Euroopa Kohtult eelotsuse küsimist, puudutab potentsiaalselt suurt arvu isikuid või õiguslikke olukordi, olulise majandusliku huvi olemasolu ega ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohustus teha lahend kiiresti iseenesest erandlikud asjaolud, mis annaksid alust kiirendatud menetluse kohaldamiseks.

42. See kehtib veelgi enam Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 107 ette nähtud eelotsuse kiirmenetluse kohta. Viimati nimetatud menetlus, mida kohaldatakse vaid Euroopa Kohtus ja ainult valdkondades, mida reguleerib ELTL kolmanda osa V jaotis, mis puudutab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala, toob asjasse puutuvatele isikutele nimelt kaasa veelgi suuremaid piiranguid, kuna selles piiratakse nende menetlusosaliste arvu, kellel on õigus kirjalikke seisukohti esitada, ja kuna see lubab eriti kiireloomulistes asjades täielikult ära jätta Euroopa Kohtu menetluse kirjaliku osa. Seega tuleb selle menetluse kohaldamist taotleda ainult juhul, kui on vältimatult vajalik, et Euroopa Kohus vastaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimustele väga kiiresti.

43. Kuigi käesolevas dokumendis ei saa anda selliste asjaolude ammendavat loetelu, eelkõige vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala reguleeriva liidu õiguse mitmekesisuse ja arengu tõttu, võib liikmesriigi kohus eelotsuse kiirmenetluse taotluse esitamist kaaluda näiteks ELTL artikli 267 neljandas lõigus sätestatud juhul, kui isik on kinni peetud või kui temalt on võetud vabadus ja tema õigusliku olukorra hindamisel on eelotsuse küsimusele antav vastus määrava tähtsusega, või kui vaidlus puudutab vanema õigusi või väikelapse hooldusõigust ning eelkõige kui põhikohtuasja tulemus sõltub eelotsuse küsimusele antavast vastusest ja kui tavamenetluse kasutamine võib tõsiselt või isegi pöördumatult kahjustada lapse suhet tema vanema(te)ga või tema arengut ning tema lõimumist oma perekondlikku ja sotsiaalsesse keskkonda. Seevastu pelk majanduslik huvi, olgu see kui tahes oluline ja legitiimne, õiguslik ebakindlus, mis mõjutab põhikohtuasja poolte või sarnaste kohtuvaidluste poolte olukorda, nende isikute või õiguslike olukordade suur arv, keda lahend, mille eelotsuse-

taotluse esitanud kohus peab tegema pärast Euroopa Kohtult eelotsuse küsimist, potentsiaalselt puudutab, ega ka nende kohtuasjade suur arv, mida Euroopa Kohtu lahend võib mõjutada, ei ole iseenesest asjaolud, mis annaksid alust eelotsuse kiirmenetluse kohaldamiseks.

Kiirendatud menetluse või kiirmenetluse kohaldamise taotlemine

44. Selleks et Euroopa Kohtul või Üldkohtul oleks võimalik kiiresti otsustada, kas on alust kohaldada kiirendatud menetlust või eelotsuse kiirmenetlust, peavad taotluses olema täpselt esile toodud õiguslikud ja faktilised asjaolud, mis annavad tunnistust olukorra kiireloomulisusest, ja eriti ohud, mis esinevad juhul, kui eelotsus tehakse tavamenetluses. Võimaluse korral peab eelotsusetaotluse esitanud kohus lühidalt esitama ka oma seisukoha, kuidas tema meelest tuleks esitatud küsimustele vastata. Selline seisukoha esitamine hõlbustab nimelt põhikohtuasja poolte ja muude menetluses osalevate huvitatud isikute seisukohtade kujundamist ning aitab seega kaasa menetluse kiirele läbiviimisele.

45. Kiirendatud menetluse või kiirmenetluse kohaldamise taotlus tuleb igal juhul esitada selges vormis, mis võimaldab kohtukantseleil kohe tuvastada, et kohtuasi nõuab menetlemist erikorras. Selleks palutakse eelotsusetaotluse esitanud kohtul täpsustada, millist nendest kahest menetlusest tuleks asjas kohaldada, ning viidata taotluses asjaomase kodukorra asjakohasele artiklile (Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 105 või Üldkohtu kodukorra artiklile 237, mis puudutavad kiirendatud menetlust, või Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 107, mis puudutab kiirmenetlust). Viide peab eelotsusetaotluse esitamise otsuses olema märgitud kohale, mis on selgelt tuvastatav, või sisalduma eelotsusetaotluse esitanud kohtu saadetud eraldi kirjas.

46. Mis puudutab eelotsusetaotlust ennast, siis taotluse lühidus on kiireloomulises olukorras eriti oluline, kuna see aitab kaasa menetluse kiirele läbiviimisele.

Suhtlus Euroopa Kohtu või Üldkohtu ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu ning põhikohtuasja poolte vahel

47. Kiirendatud menetlust või kiirmenetlust taotleval kohtul palutakse saata see taotlus ja samuti eelotsusetaotlus – millele on lisatud eelotsusetaotluse tekst tekstitöötlust võimaldaval kujul – rakenduse e-Curia kaudu või e-posti teel (DDP-GreffeCour@curia.europa.eu).

48. Selleks et hõlbustada Euroopa Kohtu või Üldkohtu hilisemat suhtlemist nii eelotsusetaotluse esitanud kohtu kui ka põhikohtuasja pooltega, palutakse eelotsusetaotluse esitanud kohtul teatada ka oma e-posti aadress, mida Euroopa Kohus või Üldkohus võivad kasutada, samuti põhikohtuasja poolte esindajate e-posti aadressid.

LISA

Olulised elemendid, mida eelotsusetaotlus peab sisaldama

Käesolevas lisas on kokkuvõtvalt korratud põhilisi elemente, mida eelotsusetaotlus peab sisaldama. Nende elementide juurde on märgitud käesolevate soovituste punktid, milles neid on põhjalikumalt käsitletud.

Olenemata sellest, kas eelotsusetaotlus on esitatud elektrooniliselt või posti teel, peavad selles olema märgitud:

1) eelotsusetaotluse esitanud kohtu ja olenevalt olukorrast selle kohtu pädeva koja või kolleegiumi nimi (vt selle kohta punktid 3–7);

2) põhikohtuasja poolte ja olenevalt olukorrast nende isikute täpsed nimed, kes pooli eelotsusetaotluse esitanud kohtus esindavad (põhikohtuasja poolte kohta vt siiski käesolevate soovituste punktid 21 ja 22, mis käsitlevad isikuandmete kaitset);

3) põhikohtuasja ese ja asjakohased faktid (vt punkt 15);

4) asjakohased riigisisesed ja liidu õigusnormid (vt punktid 15 ja 16);

5) põhjused, mille tõttu eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimused liidu õiguse tõlgendamise või kehtivuse kohta (vt punktid 8–11 ja 15–18);

6) eelotsuse küsimused (vt punkt 19) ja olenevalt olukorrast

7) võimalik vajadus taotluse menetlemiseks erikorras seoses näiteks vajadusega tagada taotluse eriti kiire menetlemine Euroopa Kohtus või Üldkohtus (vt punkt 40 jj).

Vormilisest küljest peavad eelotsusetaotlused olema trükitud, kandma kuupäeva ja allkirja ning saabuma Euroopa Kohtu kantseleisse soovitavalt elektrooniliselt koos kõikide kohtuasja menetlemiseks vajalike ja asjakohaste dokumentidega (vt selle kohta käesolevate soovituste punktid 20–24 ja eriti kiiret lahendamist vajavate taotluste kohta punktid 44–48).

Euroopa Kohtu ja Üldkohtu eelistatavad sidekanalid

Selleks et tagada tõhus suhtlus eelotsusetaotluse esitanud kohtutega, soovitavad Euroopa Kohus ja Üldkohus kasutada järgmisi sidekanaleid:

1) eelotsusetaotluse (või muude taotlusega seotud asjakohaste dokumentide) esitamine:

   — eelotsusetaotluse (või muude taotlusega seotud dokumentide) allkirjastatud originaal: saatmine rakenduse e-Curia kaudu. Selle tasuta ja turvalise rakenduse kasutajakonto avamise kord ja rakenduse kasutustingimused on kättesaadavad järgmisel aadressil: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_78957/et/;

   — eelotsusetaotluse (või muude taotlusega seotud dokumentide) tekstitöötlust võimaldav versioon: editable-versions@curia.europa.eu;

2) eelotsusetaotluse esitanud kohtu lõpliku (vajaduse korral – eelkõige veebis avaldamise jaoks – anonüümseks muudetud) lahendi saatmine pärast Euroopa Kohtu või Üldkohtu lahendit eelotsusetaotluse kohta: Follow-up-DDP@curia.europa.eu.